

Pregó 2014

GREC i Marxants de paraules

Divendres 13 de juny

BREUS RETALLS CASSANENCS

L'Ajuntament de Cassà de la Selva ha convidat el Grup de Recerca d'Estudis Cassanencs (GREC) com a pregoners d'aquest any. Els membres d'aquest grup, que està vinculat a l'Arxiu Municipal de Cassà de la Selva (AMCS), agraïm la invitació i esperem poder estar a l'altura del repte que ens han plantejat.

Els membres d'aquest col·lectiu som uns apassionats de la història i dediquem el nostre temps de lleure a pensar i idear projectes de difusió de la història amb la il·lusa idea, o amb la pretensiosa idea, agafeu l'adjectiu que més us interessi, que això pot interessar a una petita, o petitíssima part dels cassanencs. Què hi farem, és la nostra manera de passar-nos-ho bé i el que volem és que, si hi ha més gent interessada, que vingui, la porta és ben oberta.

Així doncs, fem aquesta crida, a la festa major d'enguany, de la millor manera que sabem: proclamant la nostra apassionant història. D'aquesta manera, entre mos de canalons i glop de copa de xampany, tindrem present quins són els nostres orígens i recordarem els nostres dies de glòria. I, així comencem la nostra història i recordem que xampany és la paraula que va donar a conèixer Cassà fora dels límits locals i comarcals fa més de cent anys; la mateixa paraula que aquest any ha tornat a situar Cassà en el mapa de la mà d'un escriptor amb orígens cassanencs: Rafael Nadal.

Avui, de manera molt humil, volem agafar el testimoni dels cassanencs que han parlat de Cassà, com Joan Gener, Jaume Dalmau, Josep Bosch; dels cassanencs d'adopció que també han parlat de Cassà, com Miquel Juanola i Narcís Puigdevall; de cassanencs que ens han descobert Cassà, com Jaume Abel; d'historiadors cassanencs de renom internacional, com Jordi Nadal, i de cassanencs que han posat els altaveus que han fet possible que s'escolti Cassà, com Joan Codolà. A tots, i cadascun d'ells, moltes gràcies. A ells, i a tots vosaltres, us dediquem un seguit de peces on l'únic protagonista és Cassà. Que comenci la funció!

1 Els orígens de Cassà, per Xavier Niell

Fins fa poc temps pràcticament no es coneixia cap resta material d'època prehistòrica dins el terme de Cassà. La troballa en els últims anys dels jaciments dels Refugis de les Gavarres i la Vinya d'en Salvi ens ha mostrat l'existència de petits assentaments o campaments a l'aire lliure d'època paleolítica que vivien de la caça, la pesca i la recol·lecció; i que estaven situats en els primers contraforts del massís de les Gavarres.

Posteriorment el següent període de la història de Cassà que està ben representat és l'època neolítica i de l'edat del bronze. A la zona del Puig Gros, Era de la Llaca i la Serra Llarga, s'hi ha detectat la presència d'un petit nucli megalític format per diverses cavitats naturals formades entre blocs granítics que han quedat amuntegats uns sobre els altres, i que varen ser arranjades i aprofitades per l'home prehistòric com a lloc d'enterrament. La cova Toixonera, la cova de les Falgueres, la Roca de les Tres Rases, entre moltes d'altres, en són alguns exemples coneguts genèricament com a abrics sepulcrales o paradòmens.

Ara bé, els primers humans que es varen instal·lar d'una forma permanent dins el nostre terme municipal foren els ibers. Aquesta cultura, representada al llarg de la costa mediterrània de la península Ibèrica, va construir un extens poblat a la part alta d'un petit turó situat en els primers contraforts de les Gavarres, en el veïnat de Verneda, i a tocar el mas Bassets, i que va funcionar almenys des del segle IV al II aC. Aquest és el poblat ibèric del Puig del Castell.

Irene Carbó va guanyar el II premi Plecs Joves l'any 2004 amb un treball dedicat al Puig del Castell, jaciment on ella va col·laborar com a voluntària en diferents campanyes. Sempre durem la Irene en el cor i en record seu llegirem un fragment d'aquest treball que narra la primera campanya d'excavació.

Guia per al món iber, (2005) Plecs Joves, 11, recordant Irene Carbó

La primera campanya, l'estiu del 2001, es va centrar en el límit est del poblat. En aquella excavació es va deixar al descobert un tram de setze metres de muralla, que té una amplada entre 1,60 i 2 metres i una alçada en els punts més elevats d'1,20 metres. Aquesta muralla està feta amb grans blocs de pedra sense treballar a banda i banda, units en sec, sense usar morter de calç. L'interior es va farcir amb pedres més petites i terra.

També es va deixar al descobert, a la part exterior del recinte, un contrafort de pedra de grans dimensions, amb més de sis metres de llargada i 2,5 d'amplada. Probablement aquest contrafort es va construir en un moment indeterminat per evitar que la muralla els caigués muntanya avall.

A l'altra banda de la muralla es van localitzar diversos murs perpendiculars a aquesta que formen part de les cases del poblat.

L'excavació va permetre recollir un petit conjunt de ceràmica, diversos objectes de ferro, sobretot claus, i una fusaiola.

2 El fet de Cassà o Pro facto Cassiano, per Joaquim Mundet

El dia 7 de juny de 1386 el **rei Pere III el Cerimoniós** signà un privilegi amb el qual alliberava tota la gent del **terme del Castell de Cassà**, del jou feudal que, des de feia anys, exercia sobre els seus habitants el **noble Gastó de Montcada**. Declarà que el lloc de **Cassà de la Selva** amb els seus termes i pertinences, fos carrer, part i membre de la ciutat de **Girona** i que els ciutadans cassanencs fossin tinguts i nomenats com a veritables ciutadans de la ciutat i que gaudissin de totes les llibertats, franquícies, bons usos i costums i altres drets que corresponien a aquells ciutadans.

El **Montcada** continuà sent **senyor del Castell de Cassà** i de les seves terres patrimonials, per tant, quedà com a senyor directe d'aquestes terres amb dret al cobrament dels censos i agrers corresponents. Li quedà totalment vedat exercir el poder de mer i mixt imperi (és a dir la justícia civil i penal) que fins llavors havia aplicat de forma autoritària sobre tots els habitants del terme cassanenc.

Cinc anys més tard, el **1391**, **Gastó de Montcada**, elevà queixa al **rei Joan I** contra diversos veïns de **Girona** i de **Cassà**, sens que s'indiqui el motiu, i el rei envià a **Girona** l'oficial de la Reial Tresoreria, per tal que procedís executivament contra els veïns demandats. S'envià a **Cassà** el **veguer** gironí perquè, semblantment, ho fes amb els demandats de la vila, però en aquest cas ajudat de forma oficiosa pels homes del **Montcada**.

El **veguer**, dubtant si era legal la forma de procedir del reclamant, consultà els **jurats de Girona** i un dels consellers, proposà requerir el **Montcada** per tal que abandonés **Cassà** immediatament i que en el cas de no obeir, la ciutat de **Girona** enviés gent armada per a foragitar dit noble i tota la seva tropa, del terme de **Cassà**.

El **consell gironí**, a més, ordenà que els jurats anessin a **Cassà** amb gent armada per protegir els acusats i que aquests fossin traslladats a **Girona** per evitar que el **Montcada** es prengués el puniment pel seu compte.

Les arbitrietats del Montcada van crear una tensió insuportable i els cassanencs i gironins, acabaren rebel·lant-se contra les seves forces, a les quals escometeren assaltant, cremant i destruint el **Castell de Cassà**. Amb aquesta acció bèl·lica s'esborrà, per sempre, aquella amenaça que, des del **Castell**, amb les seves forques, coltells i grillons, havien estat el símbol opressor del poder feudal.

A conseqüència dels fets va ser processada molta gent de **Cassà** i de **Girona** que creien haver actuat en nom del **rei**. A tots, se'ls embargaren el béns i vuit consellers de **Girona** van ser suspesos i desterrats. Posteriorment, el febrer de 1393, el **rei Joan** rehabilità els implicats que

tornaren a gaudir de tots els drets perduts. Aquest va ser el final del **fet de Cassà** o del **pro facto Cassiano**, tal com transcriuen els documents.

- Tot seguit llegirem un fragment del Privilegi de l'any 1386 pel qual el rei Pere III va erigir Cassà en carrer, braç i membre de Girona i va atorgar als seus habitants els mateixos privilegis i drets de què gaudien els ciutadans de Girona.

Privilegi de l'any 1386 pel qual el rei Pere III va erigir Cassà en carrer, braç i membre de Girona

Primerament, que·l loch de **Cassà de la Selva** ab sos térmens e pertinències sie **carrer, part e membre de la ciutat de Gerona** e sie unit e ajustat a la dita ciutat e que los habitants e habitants del dit loch, qui ara són o per temps seran, sien haüts e nomenats per vers ciutadans de la dita ciutat, axí pròpriament com si en la dita ciutat personalment habitaven ho nats en aquella eren, e que lo dit loch ab tots sos térmens e pertinències sie part e membra de la dita ciutat axí com si lo dit loch ab tots los dits térmens e pertinències era reyalment incorporat dins lurs murs de la dita ciutat: plau al senyor rey.

e que totes aqueles **franqueses, privilegis, libertats e immunitats e bons usos e costums** que han e hauran los habitants e ciutadans de la dita ciutat haien e sien enteses haver lo loch de **Cassà** dessús dit e·ls habitants presents e esdevenidors d'aquell e de sos térmens e pertinències: plau al senyor rey.

que en lo dit loch de **Cassà** haja enpertostemps **batle, jutge e saig** qui usen e regesquen e exercesquen en lo dit loch e térmens d'aquell tota **juridicció civil e criminal, mer et mixt imperi**, exceptat mort e trencament e affolament de membres : plau al senyor rey.

que la universitat del dit loch de **Cassà** façen e elegesquen per deffensió d·ells e del dit loch, quescun ayn en la **feste de Ninou**, dos ho tres **jurats**: plau al senyor rey.

3 La nova església, per Xavier Albertí

L'església de Sant Martí va tardar a completar-se més de dos-cents anys i és sens dubte l'obra més gran que han emprès els cassanencs, per mor de la fe i la seva pròpia identitat. Imaginem-nos, només per un moment, la magnificència d'un edifici d'aquestes proporcions, amb capacitat per a prop de 500 persones, quan tan sols n'érem 1500, ben apinyats al seu voltant.

Cassà ja tenia, tant se val, el seu temple d'estil romànic en el mateix lloc on avui s'ubica l'actual, i fou a mitjan segle XVI que s'inicia el nou edifici. No va ser fins a final del XVII que coronarem l'obra amb un ferreny campanar de prop de 50 metres d'alçada!. ... Però faltava encara formar el creuer i farcir el temple amb uns preciosos retaules barrocs obra de l'artista Pau Costa. I després vingué l'orgue, i ja al segle XX uns finestrals per donar-hi claror.

Però ai las!, el 1936, com ja havia passat abans amb la Guerra del Francès, se'n va fer estella de tot. I ja ens tens al cap d'uns anys escarnint un retaule major per encabir-hi els quatre bocins que quedaven i demanant a l'apotecari Gener que ens dibuixi una marededéu nova, que les Sogues no l'havien salvat aquest cop de la pesta de la guerra.

Perquè la nostra patrona, bé ho sabeu, és la marededéu de les Sogues, que ens va lliurar de la pesta batent les campanes, i també ho és Sant Martí, a qui dediquem la parròquia i el trobem presidint la solemne façana. Però bé, la festa major no la fem pas per les Sogues ni per Sant Martí, que seria massa fàcil per a un poble que es diu de la Selva i és del Gironès. És dedicada a la Santa Espina i balla amb el Corpus com a colofó.

Si us queda una engruna de temps aquesta Festa, aneu a l'església. És potser un xic adusta, però us acollirà de gust. I hi trobareu, en un escaló, el senyal perdut d'una pedra de la vella esglesiola; al sostre, unes serps malèfiques; a les capelles, unes claus de volta perennes amb tots els sants o a l'altar, un angelot ufanós i bru de rialla franca. Us sentireu de cop més devots i cassanencs i, segurament sense saber-los, començareu a entonar els goigs de les Sogues.

Goigs originals de la Marededéu de les Sogues

(versió 1)

Esta Vila es testimoni
de vostra suma potencia,
no sols contra lo Dimoni
sino humana violència:
puix per Vos es deslliurada
de tot en contra un tyrá.

**De sogas intitulada
en la Vila de Cassá;
siau la nostra advocada
prega el poble Cristiá**

En lo temps de pestilència
fou socorregut el poble
per la vostre gran clemència
ab favor supremo, y noble:
que sa esperança fundada
en vostras sogas está

**De sogas intitulada
en la Vila de Cassá;
siau la nostra advocada**

prega el poble Cristiá

(versió 2)

Nostra Vila és testimoni
de la vostra protecció;
deslliureu-nos del dimoni
de tot mal i temptació;
vostra imatge venerada
en el cor volem gravat.

**Sigueu sempre l'advocada
d'aquest poble de Cassà.**

Vostra maternal clemència
nostra vila deslliurava,
quan horrible pestilència
tants estralls arreu causava;
sa esperança fundada
en vostres Sogues està

**Sigueu sempre l'advocada
d'aquest poble de Cassà**

4 Els tapers, per Josep Lluís Ódena

Aquests dies de Festa Major, abans de compartir un bon vi o cava amb família, amics, companys i veïns, caldrà que fem un gest: treure'n el tap. Una acció ben senzilla que normalment culmina un procés prou complex iniciat a bosc, en ocasions ben a prop de casa nostra, perquè les Gavarres han estat, són i seran territori surer, avui sobretot gràcies a l'abnegació d'uns quants irreductibles. En conseqüència, històricament Cassà ha sabut aprofitar la proximitat d'aquest recurs natural derivat d'un arbre ben singular que, si el tractem bé, es deixa llevar l'escorça i la torna a produir, talment com si es tractés d'un fruit, un temps després. I parlant de temps, ja fa una colla d'anys, concretament el 1760, que Francesc Malavila i Marranxa fou registrat com el primer taper de la vila, seguit després per molts més... D'aquesta manera, l'ofici de taper es va anar popularitzant fins a esdevenir tot un símbol, més o menys idealitzat, del treball artesà com a forma laboral contraposada als rigors característics de la industrialització i el treball alienat. Posteriorment, amb el desenvolupament de la indústria del suro, la majoria dels tapers passaren a ésser obrers assalariats i s'anà esllanguint el tipisme d'aquests personatges tan nostrats en favor de les màquines. No obstant això, la seva característica manera de viure i de fer perdura, per exemple, en els versos del *Romanço dels tapers de la vila de Cassà de la Selva, en el qual s'explica, de manera entretinguda, vida, costums i facècies d'aquest típic personatge de rànica solera*, escrit i musicat per en Jaume Arnella. Escoltem-ne alguns fragments:

Romanço dels tapers, escrit i musicat per Jaume Arnella

Ara correm tot el dia
i vivim per treballar,
ells treballaven per viure,
i això sí que és d'admirar.

I, si no, mireu en Panxo,
un taper dels coneguts,
quan arribava a la feina
ja els hi deia sense embuts:

-“Quan hagi fet els cinc duros,
que per viure és el que em cal,
aviseu-me, perquè plego
un cop fet el setmanal”.

Tan bon punt com l'avisaven
deixava de treballar;
la resta de la setmana,
prendre el sol i passejar.

Un dia li va dir l'amo:
-“Au, Panxo, tingues sentit!,
que si treballes més hores
et podràs comprar un vestit”.

I, en Panxo, que li contesta:
-“Un altre vestit? No puc!
No voldreu pas que me'l posi
a sobre del que ja duc!”.

No estaven gens per falòrnies
ni glatien pels diners;
si en tenien prou per viure,
no en volien pas fer més.

Sense pressa, al 'nar a la feina,
treballant sense ennuec,
sense pressa, a la tertúlia,
sense pressa, un bon xic-xec

5 Terra de músics, per Carles Malagrida

Algú pot imaginar una festa major sense música? Sense sardanes i sense ball? És clar que no; de cap de les maneres! Des de temps immemorial i fins avui ha estat així. Cassà, com d'altres poblacions del país, ha comptat amb els seus músics. Al segle XIII, trobem el primer esment d'un músic cassanenc; al XV, el d'un conjunt instrumental de la nostra vila, i així fins a la segona meitat del segle XIX, amb dues cobles cassanenques rivals que, al final, acabaren unint-se i sumant esforços en la cobla Unió. El 1910 i el 1913, dues noves formacions musicals s'hi afegiren. I com a colofó, a principis dels anys 30, i seguint les tendències d'aleshores, un conjunt musical d'estil americà vingué a augmentar i diversificar l'oferta lúdica.

Però a Cassà, a banda d'excel·lents sonadors d'instruments musicals, hom conreà també el cant coral; dues formacions rivalitzaren en perfecció, i una d'elles, l'Orfeó Catalunya arribà a competir en pla d'igualtat amb la primera coral del país: l'Orfeó Català.

Sardanes a la plaça, balls d'envelat, trobades familiars.... tot s'ho endugué la guerra incivil. Finida aquesta i damunt les runes, dues de les formacions musicals renaixeren; i seguiren endavant malgrat les dificultats i entrebancs de tota mena. Sessions de ball a la Sala Galà, audicions de sardanes i balls d'envelat posaren una nota joiosa a aquells anys difícils.

La revolució musical dels anys seixanta va obligar les cobles orquestra a replantejar el seu estil i el seu repertori. Les de Cassà superaren el repte. Tot i que el cant coral, que, tímidament, havia rebollat també, va desaparèixer fins als anys vuitanta en què va tornar a ressorgir.

Avui, a Cassà, el cant coral gaudeix d'un present magnífic. I les formacions musicals? Doncs segueixen en actiu i en primera fila. Cassà és l'única població de Catalunya seu de dues cobles orquestra centenàries: La Selvatana i La Principal de Cassà.

Cassà ha estat, és i, ben segur, seguirà essent terra de músics, uns músics reconeguts arreu fins al punt que el gran Joan Maragall va dedicar uns versos a l'Orfeó Catalunya, un fragment dels quals podeu escoltar tot seguit.

Oda a l'Orfeó Catalunya, de Joan Maragall

Oïu els cants que duem als llavis:

Del sant treball sortim cantant

Tot remembrant cançons dels avis,

I l'avenir també és un cant.

És bell repòs, repòs que canta

Sentint la força retornar:

L'ànima, en tant, s'alça onejanta

Entre el passat i el que vindrà.

Cantem a Déu que ens dóna vida,

Cantem la pàtria en gestes grans,

Cantem l'amor que a tots ens crida

A unir les veus com bons germans.

Al bell damunt de la renglera

Déu, pàtria, amor plegats hi són:

Heus-e-la aquí, nostra senyera,

Ella ens durà cantant pel món.

6 Sota les bombes, per M. Dolors Saura

Us preguntareu: Per què en encetar la nostra Festa Major us esmentem un fet tan nefast com la Guerra Civil espanyola que tingué lloc entre els anys 1936 i 1939?

El ressò d'aquest fet tan cabdal es va esvaint. ¿L'esborrarem sense adonar-nos-en fins a desterrar-lo de la nostra història? Mireu, si no. Què ens diu a gairebé tots nosaltres els aquí reunits? Res de res. Ja no és ni record ni oblit, és ignorància. Setanta-vuit anys enllà!

Tan sols desperta malsons i a voltes enyorances a la gent gran que encara la va viure i patir. I els altres, els ho hem sentit explicar mil vegades -les famoses “ batalletes” de l'avi- i no sempre de bon grat.

També poden subsistir, encara avui, rivalitats aleshores nascudes entre algunes famílies; la divisió de la vila en faccions polítiques sempre amagades sota un caliu que mai acaba d'apagar-se del tot.

Res de bo en el record? Doncs sí. Cassà pot presumir de ser una de les poques viles de les comarques de Girona d'una certa significació que, regida pel senyor Dalmàs i el seu equip de govern, mai van permetre que els eixelebrats que tants de mals van causar a les poblacions veïnes cometessin les barbaritats tràgiques i sense sentit que escampaven arreu.

Durant la Guerra, a Cassà es va construir un aeròdrom als terrenys de la Torremansa. Hi havia un refugi al costat de la casa i un altre al costat de la casa dels aviadors, als límits de la Pineda Fosca. Queda per descobrir si n'hi havia més.

Aquesta casa on estem avui reunits, Can Trinxeria, fou la seu del comandament del camp d'aviació. Un pilot de la Guerra Civil, Juan Lario Sánchez , que va arribar al grau de capità, va escriure un llibre autobiogràfic titulat: *Habla un aviador de la República*, en què el poble de Cassà és el protagonista al llarg d'unes quantes pàgines. D'aquí pocs moments us en llegirem un fragment on fa una descripció dramàtica del bombardeig que va patir Cassà a finals de gener de l'any 1939. Aquest testimoni excepcional es trobava en el moment del bombardeig aquí mateix, a Can Trinxeria.

La història és la mestra de la vida. I avui en parlem... per no oblidar mai més que una guerra, i més entre germans, és d'una maldat tan horrorosa que fa trontollar el benestar dels pobles que la pateixen.

I nosaltres el que desitgem és celebrar, enguany i sempre, la nostra FESTA MAJOR amb alegria i pau. Que mai una guerra pugui enterbolir-la. Fem un clam al nostre desig i diguem tots: FELIÇ FESTA MAJOR!

Habla un aviador de la república, de Juan Lario Sánchez

Rápido como una centella nuestro centinela penetró en el comedor lanzando voces de alarma y advirtiéndonos que la aviación enemiga se dirigía hacia el pueblo. Prestamente cesamos de comer y nos dirigimos hacia la salida de la casa. Una vez en el exterior distinguimos cómo varias escuadrillas de He-111, bien protegidas por otras de caza, ya sobrevolaban los límites del pueblo dirigiendo la proa hacia la plaza, es decir, hacia donde nos encontrábamos paralizados esperando un fuerte golpe.

Ya comenzaban a oírse los agudos silbidos de las bombas en libre caída cuando me encontré solo... por breves instantes, porque imitando a mi gente me lancé en felinos saltos hacia un cercano portalón tumbándome allí mismo. El seco restallar de un reguero de bombas hizo estremecer el pavimento dando la impresión que me separaba del suelo unos cuantos centímetros. Seguidamente se dejaron oír los característicos ruidos de cristales rotos y el rápido derrumbe de muros y vigas de madera. La metralla y ladrillos proyectados barrían el espacio estrellándose contra las edificaciones que se mantenían en pie afectadas por largas quebraduras.

Todo ocurrió durante breves instantes. Comprendimos que el peligro había pasado a medida que las explosiones se alejaban de nosotros.

No debíamos marchar al aeródromo dejando abandonadas a las personas heridas y semidestrozadas. Los gritos de los vivos eran más desgarradores que el de los propios afectados y hacia los lugares de donde procedían nos dirigimos con ánimos de evacuar a los más graves.

El reguero de bombas arrojadas no tenía un trazo largo. En total soltaron cuatro, quizá de 200-300 kilogramos,

Entre los espacios de las explosiones mediaban unos cincuenta metros, particularidad que sirvió (con mucha suerte) para que nuestra residencia se salvara de ser destruida, aunque sí bastante afectada por la metralla y las ondas de expansión que resquebrajaron los muros y desmantelaron puertas, ventanas y tejado. El mobiliario del interior quedó revuelto y semidestrozado. Una opaca armadura de hierro que adornaba el salón rodó por el suelo quedando desarticulada y maltrecha.

7 Un episodi feliç en una època fosca, per Xavier Romero

La festa major d'ara fa cinquanta-cinc anys, la del 1959, va enregistrar fites històriques per a la vila de Cassà, com ara la inauguració del servei d'aigües potables, la primera part de la rèplica del retaule de l'altar major de l'església parroquial, i la presentació dels gegants, obra de l'artista garrotxí Xavier Carbonell. A aquesta darrera estrena, hi podríem afegir la del mateix ball dels gegants, de Pere Mercader Andreu, i la sardana *La vila de Cassà*, creada per Josep Coll, qui dirigiria les cobles La Principal de Cassà, La Selvatana i La Principal de la Bisbal el diumenge de la festa, dia 24 de maig.

Aleshores, el batlle era Josep M. Vidal; el tinent d'alcalde, Francisco Nadal, i el secretari, Miquel Juanola, destacat cronista local i mercès al qual es tirà endavant la idea d'encarregar uns gegants, entre altres coses per no ser menys que els nostres veïns llagosterencs, que feia poc que havien estrenat els seus. La presentació oficial tingué lloc el dia anterior, dissabte, per cert que sota una abundosa i inoportuna pluja; i ja el mateix dilluns de la festa, la parella d'egipcis començaria a exercir de patrimoni cultural viu i representatiu de Cassà, durant la inauguració de les aigües potables.

Atès que aquest servei de subministrament de primera necessitat es menjà tot el pressupost disponible i que no en restà ni una engruna, aleshores i per poder finançar l'encàrrec al constructor d'Olot, s'hi acordà promoure una subscripció popular, bona part de la qual basada en el repartiment de "saludes" a destacades persones i comerços de la vila, el singular contingut del qual el podreu escoltar tot seguit i que va ser redactat pel mateix alcalde.

Notas para los “saludas” de los gigantes, (Arxiu Municipal de Cassà de la Selva)

- Pasarlos a todos los miembros del Ayuntamiento (excepto al Alcalde, que tiene familia numerosa), consignando:
“... a su distinguido compañero, el Iltre. Sr. Don Fulano de Tal, y sabiendo enterado...”
- A todas las personas de posición, que puedan dar 1.000 ptas.
- A todos los tenderos de cierta importancia, que puedan dar 100, 200 o 250 ptas. (Casa Manolita, Abellí, Tolosá, Arbussé, Arbussé-Piollo, Cristiá, José José, etc. Seleccionándolas para no prodigar innecesariamente las negativas. Es decir, buscar blancos un poco seguros.
- La persona que pase los Saludas, que deben ser hechos uno a uno y pulcramente, metidos dentro de sobres particulares (blancos), saber hacerlo con simpatía y responder al interrogante de la gente dando la sensación de que los interesados se pelean para ver quién da más. Indicar que la cosa “ha caído muy bien” y que si sobra dinero se invertirá en cabezudos, para el próximo año. Además “nuestros gigantes son una maravilla, de la que se hablará”.
- No olvidar a empleados de cierta categoría, y que viven desahogadamente. Gentes como Juan Salgas pueden dar muy bien 40 duros.
- Cada persona es un caso, y si se sabe que ella es muy amiga mía, adaptar el Saluda poniendo “... su distinguido compatricio y buen amigo...”
- Y que Dios nos ayude.

8 Per fi la democràcia, per Robert García

Per edat m'ha tocat viure en plena democràcia i els fets de la dictadura, només els conec pels llibres d'història i pel que m'han explicat.

Jo encara no havia nascut l'any 1979 quan Cassà de la Selva va votar en les primeres eleccions democràtiques de la història del poble. La victòria va ser del Partit Socialista, però un pacte entre convergents i centristes va permetre que la senyora Maria Dolors Godoy i Rotllens ocupés l'alcaldia. Va ser la primera dona que ocupava aquest lloc en el nostre poble i en molts altres pobles del nostre país.

Pel que m'han explicat van ser moments d'eufòria i per primera vegada el poble podia participar. Però jo, sempre ho he vist així, els noms dels carrers en català, el nom de Cassà amb dues "ss" de manera oficial, l'escut amb el llebrer i els arbres. Se'm fa estrany saber que no sempre hagi estat així. També sé que varen ser els anys que es va elaborar el Pla general, les Normes subsidiàries, el Pla industrial, que es van adquirir els terrenys per on passava la via del Carrilet, que es va fer l'Institut, la llar infantil, el pavelló. M'adono que Cassà es va transformar enormement durant aquests anys i alguna cosa hi deu tenir a veure el fet que el poble hi podia participar democràticament. També es va rehabilitar l'estació del ferrocarril com a sala d'exposicions i can Nadal com a seu del nou Ajuntament. També es va fer un estudi geològic del terme municipal que, juntament amb altres estudis, va permetre solucionar el problema de l'aigua que el poble va tenir durant molts anys.

Avui tenim un nou repte:

El 9 de novembre Cassà de la Selva i Catalunya decidiran el seu futur.

Ja sóc aquí, de M. Dolors Godoy (inèdit)

Abril del 79. Havia arribat la tan desitjada democràcia i Cassà de la Selva estrenava amb la seva vinguda, el seu primer Ajuntament democràtic després de la transició.

Ves per on, a causa de la pressió i insistència d'uns quants companys, em vaig trobar protagonitzant aquella fita històrica i, per primer cop (i de moment únic), una dona, jo, es trobava al front de l'alcaldia del poble. Un poble que llavors assolí els 7.000 habitants fins arribar, en el moment actual a fregar els 10.000.

Quina Festa Major ens esperava aquell any! Ja no posaven entrebancs al català; ja podíem escriure el nom i la lletra de cada sardana en la nostra llengua sense por a represàlies! I no exagero dient això: uns meus companys, organitzant una festa on es ballaven sardanes i en enviar la llista de les mateixes al Govern Civil, es veieren obligats a escriure "El saltito del jilguero" Quin tip de riure i quina vergonya!! I en l'administració de la revista local Llumiguia, s'hi guarda la circular on avisaven que de repetir-se el fet d'haver publicat una poesia en català, la revista es veuria censurada.

No tardà el nostre Ajuntament en lluir una gran pancarta on es podia llegir: "Volem l'Estatut" i, abans de l'Estatut, ens va arribar el també esperat nou President de la Generalitat de Catalunya, Sr. Terradellas, acompanyat de la seva esposa N'Antonieta Macià i rebut, junt amb l'alcaldessa, pels Alcaldes de les viles veïnes.

Una multitud es va aplegar a la Plaça de la Coma per a retre-li homenatge i tothom va quedar gratament impressionat pel tarannà de Terradellas, el seu sentit de l'humor i sense demostrar cap mena de cansament, doncs ja venia de fer la seva presentació a Sta. Coloma de Farners, després de tenir una panna al vehicle oficial.

Quan va sortir al balcó no ens va faltar el seu ja característic i famós: "Ja SÓC AQUÍ!"

Ja era aquí gràcies a què havia entrat l'aire fresc i esperançador d'una nova democràcia que poc a poc aniríem afiançant i fent arribar a tots els estadis de la nostra tasca, de la nostra manera de viure, procurant que no s'esvaís dels nostres llavis aquell somriure de benvinguda.

Benvinguda Democràcia i benvinguda Festa Major!

Els elements que varen acompanyar els textos varen ser:

Restes ibèriques i gregues trobades al veïnat de Matamala (Jaume Roser)

Escut dels Montcada (Montserrat Gener)

Capitell romànic de l'antiga església (Parròquia de Cassà de la Selva)

Panna de suro (Gavarres)

Senyera de l'Orfeó Catalunya, estrenada per la Festa Major de l'any 1904 (Parròquia de Cassà de la Selva)

Casc i màscara de gas (Montserrat Gener)

Capgròs de tap de xampany (Ajuntament de Cassà de la Selva)

Urna (Ajuntament de Cassà de la Selva)